

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шиманської Віри Володимирівни на тему «Формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Публічну презентацію та обговорення результатів дисертаційної роботи здійснено на розширеному засіданні кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

11 квітня 2024 року, протокол № 12

Актуальність дослідження. В умовах сучасних викликів наша держава активно співпрацює з міжнародними організаціями в сфері охорони навколишнього природного середовища. Відповідно зростає потреба у фахівцях галузі, які можуть вільно спілкуватися англійською мовою із зарубіжними партнерами, обмінюватись досвідом, презентувати власні ідеї, відстоювати інтереси нашої держави в процесі усної комунікації. Лексична компетентність є важливим компонентом реалізації професійного спілкування у сфері екології, оскільки дозволяє ефективно обмінюватися інформацією про складні екологічні питання, які вимагають спеціалізованого знання термінів та понять.

Результати аналізу наукових публікацій, здійсненого дисертанткою, свідчать про відсутність науково обґрунтованої та розробленої методики формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів.

Відповідно дисертаційна робота Шиманської В. В. «Формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів» є актуальною та своєчасною.

Проблематика дисертації пов'язана із науково-дослідною темою кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

«Теоретичні та методичні засади навчання іноземних мов здобувачів освіти різних рівнів» (номер держреєстрації 0123U101887).

Структура та оформлення дисертаційного дослідження відповідають чинним вимогам. Дисертація є послідовною та логічно побудованою. Робота складається з трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Науковий апарат дисертації збалансований. Об'єктом дослідження є навчання майбутніх екологів англійської мови за професійним спрямуванням. Предметом – методика формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. Мета дослідження полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні і розробленні методики формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів та експериментальній перевірці ефективності цієї методики. Для реалізації мети авторкою сформульована низка завдань, які повністю реалізовано в ході наукового пошуку: здійснити аналіз сутності і структури лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів; обґрунтувати теоретико-методологічні та методичні передумови формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів; сконструювати зміст навчання, визначити критерії відбору навчального матеріалу і здійснити відбір; виокремити етапи, розробити відповідну підсистему вправ і змодельовати процес формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів; експериментально перевірити ефективність розробленої методики й укласти методичні рекомендації щодо формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів.

Для реалізації визначених завдань ефективно та доречно використано низку методів дослідження: теоретичних (аналіз нормативної документації, наукових розвідок вітчизняних і зарубіжних дослідників; синтез, порівняння, узагальнення, систематизація, класифікація, моделювання процесу формування

лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів); емпіричних (опитування студентів, наукове спостереження за процесом навчання англійської мови за професійним спрямуванням майбутніх екологів, експериментальне навчання, проміжне і підсумкове оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі експериментального навчання, доекспериментальне і післяекспериментальне оцінювання рівня сформованості лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів, математичної статистики ((t-критерію Стюдента та U-критерію Манна Уїтні)).

Найбільш суттєвими науковими результатами роботи є: з'ясування сутності і структури лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів; обґрунтування змісту формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів; розробка авторської методики формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів з урахуванням аналізу навчальних потреб та інтересів студентів.

Достовірність і обґрунтованість результатів дослідження забезпечується коректним використанням ефективних і адекватних меті та завданням теоретичних та емпіричних методів дослідження; сучасною та відповідною тематиці роботи джерельною базою дослідження (список використаних джерел налічує 207 найменувань (80 з них – іноземними мовами); кількістю та якістю отриманих емпіричних даних, а також докладністю їх аналізу; коректністю та ретельністю проведення експерименту; апробацією результатів дисертації на міжнародній та всеукраїнських науково-практичних конференціях, університетських наукових заходах; успішним упровадженням розробленої методики у навчальний процес п'яти ЗВО України.

Наукова новизна проведеного дисертаційного дослідження є безперечною і полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методику формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх

екологів, яка реалізується впродовж трьох етапів навчання (ознайомлення, автоматизації, продукування), передбачає використання розробленої підсистеми вправ, що опирається на кейс-метод із застосуванням рольових (навчально-рольових/ділових) ігор та презентацій на етапі продукування; розроблено лінгводидактичну модель формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів (реалізується у взаємодії блоків: цільово-методологічного, змістового, організаційного, результативного і відповідних їм компонентів), яку спроектовано на процес англomовної підготовки майбутніх екологів.

Уточнено сутність і структуру лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів, зміст формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів в предметному і процесуальному аспектах, критерії відбору навчального матеріалу (лексичних одиниць, друкованих текстів, аудіотекстів, відеофрагментів).

Удосконалено процедуру оцінювання рівня сформованості лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів з урахуванням моделі цільової ситуації.

Подальшого розвитку набуло дослідження способів підвищення ефективності процесу формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні за рахунок можливостей використання кейсів, рольових (навчально-рольових/ділових) ігор і презентацій.

Теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні: теоретико-методологічної основи формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів, яка передбачає інтеграцію підходів (компетентнісного, діяльнісного, проблемного, професійно орієнтованого) та дидактичних (міждисциплінарності та інтегративності, активності) і методичних (діагностичності рівнів сформованості цільової компетентності, єдності змістово-технологічного забезпечення процесу навчання, професійної спрямованості усного англomовного навчального спілкування, активізації умінь

говоріння й аудіювання у контексті проблемних ситуацій професійно орієнтованого спілкування) принципів. У роботі змодельований процес формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. Визначені компоненти лінгводидактичної моделі об'єднані у блоки (цільово-методологічний, змістовий, організаційний, результативний).

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у: здійсненні відбору навчального матеріалу відповідно до визначених критеріїв; розробленні підсистеми вправ для формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів; укладенні методичних рекомендацій та практикуму з формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів.

Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів дослідження. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено власні ідеї та розробки В. В. Шиманської. Здобувачка самостійно визначила логіку та послідовність етапів дослідження, здійснила теоретичний аналіз наукових джерел у межах визначеної проблематики, сформувала базу даних емпіричного етапу дослідження, здійснила статистичну обробку та аналіз отриманих результатів, підготувала матеріали до публікації та написала усі розділи дисертаційної роботи. Основні положення, що характеризують наукову новизну дослідження, його практичне значення, розроблені дисертанткою особисто. Представлені у роботі ідеї та результати досліджень інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для аргументації наукових висновків здобувачки. У праці, опублікованій у співавторстві [60], Шиманська В. В. обґрунтувала блоки, компоненти і взаємозв'язки між складовими запропонованої лінгводидактичної моделі. У дисертації використано лише авторські положення та ідеї.

Упровадження результатів дисертаційної роботи. Основні положення та результати дослідження впроваджено у навчальний процес п'яти закладів вищої освіти: Рівненського державного гуманітарного університету (довідка №

01-12/75 від 18.12.2023), Кам'янець- Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 11 від 28.11.2023), Національного університету «Львівська Політехніка» (довідка № 62-50-655 від 19.12.2023), Мукачівського державного університету (довідка №2683 від 16.11.2023), Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №3175-11 від 18.12.2023).

Апробація результатів дослідження здійснювалась на: VII Міжнародній науково-практичній конференції «Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти» (Львів, 9-10 березня 2023); III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики» (Рівне, 10 травня 2023); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Розвиток освіти в кризових умовах: історія, теорія, практика» (Дрогобич, 27-28 квітня 2023); засіданнях кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (2021–2023); засіданнях кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2021–2023); засіданнях наукового семінару з проблем методики навчання іноземних мов кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (2021–2023); засіданнях науково-методичного семінару кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2021–2023).

Повнота опублікування результатів дисертації. Основні положення дисертації та найбільш вагомі її результати викладено у 10 працях авторки, серед яких 5 статей у фахових педагогічних виданнях України (категорія Б), 1 стаття у науковому періодичному виданні України, 3 тези доповідей на наукових конференціях, 1 навчально-методичний практикум.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Шиманська В. В. Відбір матеріалу для формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Збірник наукових праць Уманського державного*

педагогічного університету. Умань, 2023. № 4. С. 22–28.

<https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2023.292335>

2. Шиманська В. В. Етапи і підсистема вправ для формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Ужгород, 2023. Вип. 2 (53). С. 147–151.

<https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.147-151>

3. Шиманська В. В. Роль лексичної компетентності у професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2023. №53. С. 137–147.

<https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-101-3>

4. Шиманська В. В. Підходи і принципи формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Збірник наукових праць Педагогічні науки*. Херсон, 2023. № 101. С. 14 –21.

<https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-101-3>

5. Микитенко Н. О., Шиманська В. В. Модель цільової ситуації формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Іноземні мови*. Київ, 2023. № 3 (115). С. 26–31.

<https://doi.org/10.32589/1817-8510.2023.3.290254>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Шиманська В. В. Ефективні методи формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Молодий вчений*. Одеса, 2023. № 5 (117). С. 97–102.

<https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-19>

7. Шиманська В. В. Рольова гра як ефективний метод формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Розвиток освіти в кризових умовах: історія, теорія, практика*: збірник наукових праць Всеукр. наук.-практ. конф., м. Дрогобич, 27-28 квітня 2023 р. Дрогобич, 2023. С. 159–162.

8. Шиманська В. В. Формування компетентності в усному англомовному професійно орієнтованому спілкуванні майбутніх екологів. *Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти: збірник тез доповідей VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 9-10 березня 2023 р. Львів, 2023. С. 16–18.*

9. Шиманська В. В. Ted Talks як чинник формування професійної компетентності в усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. *Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики: збірник матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Рівне, 10 травня 2023 р. [Електронне видання]. Рівне, 2023. С. 339–342.*

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

10. Shymanska V. *Ecology: Vocabulary & Speaking: навч.-метод. практикум.* Тернопіль: Осадца Ю.В., 2023. 89 с.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. За визначеною проблематикою дослідження, логікою наукового пошуку, обраними дисертанткою методами дослідження, сферою практичного застосування результатів дисертація відповідає вимогам спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

На підставі вивчення тексту дисертації, наукових праць дисертантки та результатів автоматизованої перевірки на відсутність плагіату встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату.

ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження Шиманської В. В. «Формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові, науково обґрунтовані результати, що сукупно вирішують актуальну для сучасної педагогіки та методики навчання іноземних мов наукову проблему. Усі наукові результати, представлені в дисертаційній роботі, авторка отримала самостійно.

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що за змістом і обсягом, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням

одержаних результатів дисертація В. В. Шиманської «Формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки відповідає вимогам, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 зі змінами, а також вимогам, передбаченим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого КМУ від 12.01.2022 р. №44 зі змінами. Дисертація В. В. Шиманської «Формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів» рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання:

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи
та міжнародного співробітництва,
професор кафедри англійської філології
та методики навчання англійської мови
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Ірина ЗАДОРОЖНА

